

ההתנשאות והבורות התמוזגו בגישתה של אמשלוח ישראל למלך חוסיין...

סיפור עם

זקן

אין צירך לאהוב את חוסיין המלך, כדי לכבדו. הוא עשה טעויות בחייו — כגון הצטרפותו למלחמת 1967. הוא ביצע מעשי אכזריות — כגון שחיטת הפלסטינים בספטמבר השחור של 1970. אולם יש להודות שיש למלך הזה אומץ לב גופני בלתי-רגיל. צופי הטלוויזיה בישראל רואים אותו כשהוא מסתובב בי אופן חופשי בקרב ההמונים בארצו, אחרי ששימש במשך שנים רבות, מטרת-קבע לתוכניות-התנקשות. ויש גם להודות שיש לו כישרון בלתי-רגיל להחזיק מעמד בתנאים של חוסר-תוחלת. מי היה מאמין, לפני עשרים שנה, כי בשנת 1978 יישב המלך עדיין על כסאו כבעל-ברית רצוי לגי נשיא סוריה ולנשיא מצרים גם יחד? אין זלזול באיש כזה. לא יהיה זה זה צודק. ובעיקר: לא יהיה זה נכון.

שיאים של כיסלות

מזור הרבר כי דווקא חסידיו המושבעים ביותר של חוסיין בצמרת ישראל מזלזלים בו עד להחריד. באמצע שנות החמישים, חדרה לישראל אל האופנה לכנות את המלך הצעיר ב"כינור" כגון "חוסיין", "המלך הקטן" וכו'. קומתו הנמוכה שימשה נושא לבדיחות בלא-ספור. אופנה זו גברה אחרי מלחמת ששת הימים, והיא נמשכת עד עצם היום הזה. איש לא שם לב לעובדה כי "הור סי" נשאר עד כנה, בתום חצי יובל שנים שלידטונו, בעוד שרוב מזלזליו זלזלו הישראליים נעלמו מן הכמה. לולא הזילזול הזה במלך ההאשמי, קשה היה להבין את מדיניותו של ממשלת ישראל כלפיו. לא רק של ממשלות אשר כול, גולדה ורביני, אלא גם של ממשלת בגין.

במהלך מלחמת-העצמאות השתדל בן-גוריון לשמור על כוחו של מלך עבר-הירדן. צה"ל לא ערך מיתקפה על הצבא הירדני (שנקרא אז "הגיון הערבי"). גולדה מאיר ומשה דיין ניהלו עימו פלירט. בתום המלחמה מסר עבדאללה לבן-גוריון, בהסכם שביתת-הנשק, את כפרי המשולש הקטן, שלא נכבשו בידי צה"ל. בן-גוריון לא היה כפוי-טובה. כעבור זמן קצר, במהלך "שיחות לוזאן", הציעה ממשלת פלסטינית בלתי-רשמית לנציג הישראלי הבכיר, אליהו ששון, הסכם יש-ראלי-פלסטיני. בן-גוריון דחה את ההצעה בתוקף. מתוך נאמנות למיטרה ההאשמי, שסיפח את הגדה לבער-הירדן.

שיתוף-הפעולה בין שני הזקנים — שועיה-המדינה בחג'אז ועסקן המיפלה מפלונסק — לא נשא את הפרי המקווה. היתה טעות בחשיבנו של בן-גוריון. טעות שנכערה מזלזול.

בן-גוריון התייחס אל עבדאללה כאל סוכן בריטי. אולם עבדאללה לא היה משרתו של איש. הוא פעל לטובת עצמו ושולתו. נדמה שהוא ניצל את הבריטים יותר מכפי שאילו ניצלו אותו. ולראייה: הבריטים הלכו, ועבדאללה נשאר. בעזרת הבריטים ובן-גוריון הגשים את חלומו של זאב ז'בוטינסקי במהדורה האשמית: "שתי גדות לירדן — זו שלנו, זו גם כן". עבדאללה היה ערבי, וצר למישפחה הערבית המיוחסת ביותר, מישפחת הנביא. האינטרסים של מישפחתו מושרשים עמוק בעולם הערבי. הוא לא היה יכול לחרוג בהרבה מן הקונסנזוס הערבי. לא עלה על דעתו לכתוב שלום עם ישראל. כל עוד העולם הערבי לא השלים עימה. והעולם הערבי לא היה מוכן לכך. בשנים ההן, ביגלל סירובה המוחלט של ישראל להעניק לפלסטיים הפלסטיניים את הזכות לבחור בין שיבה וקבלת פיצויים. גם אז.

האשה הרביעית

הזקן החדש מפאר את פניו של המלך חוסיין, בשעה שהוא עומד ליד כלתו, ליזה חלבי, בעת חתונתם שנערכה לפני שבועיים. ליזה, אשתו הרביעית, הנקראת עתה נוראל-חוסיין, מחזיקה בחבר כדי לחתוך בה את עוגת-הכלולות. הזקן בא להוכיח את סבו, עבדאללה.

את האזורים המאוכלסים של שכם וחברון היתה ישראל אמורה להחזיר, על פי התוכנית, לירדן. **התוכנית כולה דמתה למקורות עכברים. שכם וחברון היו מונחות בתוכה כשתי חתיכות-גבינה, וישראל יכלה לסגור בכל עת את המלכודת ליד יריחו.**

את החבילה הזאת ניסו יגאל אלון עצמו, וגם אבא אבן, גולדה מאיר ואחרים למכור לחוסיין, בשורה ארוכה של שיחות סודיות, שנערכו בלונדון. לאורך גבול הערבה ובים-סוף, לתדהמתם כי רבה, דחה המלך את ההצעה הנדיבה בתוקף. בעיני הישראלים, גבל סירוב זה בחוצי פה. מיהו המלך הזה, ביכלל? מה כוחו? אין לו דבר, מלבד נתח של מידבר ממוזר רח לירדן. כוחו הצבאי אפסי. הוא מבודד בעולם הערבי. בכל רגע הוא עלול להיירצח. אז איך הוא מעז לדחות הצעה שנועדה לתת לו, ממש כבאקשיש, חלק מן הג'דה המערבית?

אני עוד זוכר את הזעם הקדוש שבו התנפלה גולדה מאיר בכנסת על תוכניתו של חוסיין להקמת פדרציה של שתי הג'דות, תחת שילטונו.

גולדה לא הספיקה אף לקרוא את נוסח דבריו של המלך. היא תקפה אותו בחימה שפוכה, כאילו היה ילד סורר, כפוי-טובה וחצוף.

אולם החוצפה — אם היתה חוצפה — נתגלתה דווקא בגישתה של ממי שלתי-ישראל. המלך התנהג, במהלך כל השנים, במידה רבה של תבונה, התאפקות וכבוד-עצמי. כאשר בא אליו אבא אבן בפעם הראשונה, אמר לו המלך: "אני יכול להיות המנהיג הערבי הראשון שיעשה שלום עם ישראל. אני יכול לוותר על שטחים לטובת ישראל. אבל אין אני יכול לעשות

מיתקנים ירדניים אחרים בקירבת הגבול. רק במאי 1967 נסתבר לממשלת ישראל כי חוסיין אינו בדיחה. אז כרת ברית צבאית עם גמאל עבד-אל-נאצר, ובמשך כמה ימים נוצרה בירושלים פאניקה של כיתור. בי5 ביוני בבוקר עוד שיגר לוי אשכול לחוסיין הרועה משפילה, בנוסח של אזהרת מורה לתלמיד מפגר, והורה לו שלא להתערב במלחמה.

חוסיין התערב, וצבאו הוכה שוק על ירך. הגדה נפלה באופן בלתי-צפוי בידי ישראל. יחד עימה נפלה לחיק ישראל הבעייה הפלסטינית, שהתעוררה לחיים חדשים. היו אז שתי אפשרויות: להקים מייד מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, תוך ברית עם ישראל (כפי שהציעו במיכתב אליו אשכול, ביום החמישי של המלחמה) או להחזיר את הגדה מייד לחוסיין, לפני שהפלסטינים ירימו ראש. כמו תמיד כאשר ממשלת ישראל אינו עומדת מוד הביריה בין שתי אפשרויות הגיוניות, היא בחרה כי אפשרות השלישית, המטופשת: שרא לעשות דבר.

החלה המהפלה, שכל כולה נבעה מן הבז התהומי לשליט הירדני. למחתלה זו אפשר לקרוא בשם "תוכנית אדון".

מלכודת עכברים

תוכנית אדון היא כיום מוצג ארי כיאולוגי. כדאי להזכיר בקיצור את טיבה: על פיה היתה ישראל אמורה לספח לעצמה את כל ביקעת-הירדן, ירושלים המזרחית, חית המרחבת, אזורי לטרון וקלקיליה, חלק מאזור חברון (נוסף על סיפוח רמת הגולן, רצועת-עזה, צפון סיני, שארם-אל-שייך ורצועת-החוף בינה ובין אילת).

ואת

אורי אבנרי

היתה הבעייה הפלסטינית, לב הסיכסוך. בסופו של דבר נשאר בן-גוריון בלי שלום וכלי הגנה. החלום של השלום ההאשמי נמו, כמו פאטה מורגאנה, כאשר נורה עבדאללה בשערי מוסגד אדיאקסה, לעיני נבי דו חוסיין. עד הסוף לא הבינו הישראליים את עבדאללה. נדמה להם שהוא "רימה" אותם.

רגע של פאניקה

הזיכור בעבדאללה היה כאן וכי אפס לעומת הזילזול בנכדו, שבא במי קומו. היה קל מאוד לזלזל במלך החדש. הוא היה צעיר מאד, נמוך-קומה מאד, נער-שעשועים, בנו של הוללה-רוח. הצמרת הישראלית התבדחה על חשבונו והמתינה מדי יום לרציחתו. בינתיים, כדי להעביר את הזמן, ערך הרמטכ"ל מצה דיין מדי פעם מיבצע-פירסומת לעצמו, בצורת "פעולת תגמול" נגד תחנות-מיסטרטה ו-

השוואה למדיניות הישראלית כדפי ירדן, המניעה מדי פעם לישיאים חדשים של כיסלות, נראית המדיניות של ירדן כדפי ישראל כימעט הגיונית.

הפליד עם עבדאללה

התחילה עוד בתקופת המלך עבדאללה, סבו של חוסיין, לסיפור הזה יש זק, ארוך-ארוך.

לבן-גוריון לא היתה מדיניות ערבית. הערבים עניינו אותו כקליפת-השום. יחסו לערבים היה, בערך, כחיסו של אדם אי-רופי לאפריקאים בימים הטובים: "כל הכושים אותו הדבר". אולם כבן-גוריון היה נחוש בהחלטותו לקיים ברית הדוקה עם מדינתנו. צמח מערבית אחת, לפחות. הוא בחר, תחילה, כבריטניה. הערבי מפי של הבריטים היה עבדאללה. בן-גוריון התאים עצמו לעובדה זו.